

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
2011
ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

- A1.** Έστω μια συνάρτηση f ορισμένη σε ένα διάστημα \mathcal{A} και x_0 ένα εσωτερικό σημείο του \mathcal{A} . Αν η f παρουσιάζει τοπικό ακρότατο στο x_0 και είναι παραγωγίσιμη στο σημείο αυτό, να αποδείξετε ότι: $f'(x_0) = 0$

Μονάδες 10

- A2.** Δίνεται συνάρτηση f ορισμένη στο \mathbb{R} . Πότε η ευθεία $y = \lambda x + \beta$ λέγεται ασύμπτωτη της γραφικής παράστασης της f στο $+\infty$;

Μονάδες 5

- A3.** Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι **σωστή**, ή **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

- α)** Για κάθε μιγαδικό αριθμό $z \neq 0$ ορίζουμε $z^0 = 1$.
- β)** Μια συνάρτηση $f: A \rightarrow \mathbb{R}$ λέγεται συνάρτηση 1–1, όταν για οποιαδήποτε $x_1, x_2 \in A$ ισχύει η συνεπαγωγή: αν $x_1 \neq x_2$, τότε $f(x_1) \neq f(x_2)$.
- γ)** Για κάθε $x \in \mathbb{R}_1 = \mathbb{R} - \{x | \sin x = 0\}$ ισχύει: $(\epsilonφx)' = -\frac{1}{\sin^2 x}$.
- δ)** Ισχύει ότι: $\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{\eta\mu x}{x} = 1$.
- ε)** Οι γραφικές παραστάσεις C και C' των συναρτήσεων f και f^{-1} είναι συμμετρικές ως προς την ευθεία $y = x$ που διχοτομεί τις γωνίες xOy και $x'Oy'$.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β

Έστω οι μιγαδικοί αριθμοί z και w με $z \neq 3i$, οι οποίοι ικανοποιούν τις σχέσεις:

$$|z - 3i| + |\bar{z} + 3i| = 2 \quad \text{και} \quad w = z - 3i + \frac{1}{z - 3i}$$

- B1.** Να βρείτε τον γεωμετρικό τόπο των εικόνων των μιγαδικών αριθμών z .

Μονάδες 7

- B2.** Να αποδείξετε ότι $\bar{z} + 3i = \frac{1}{z - 3i}$.

Μονάδες 4

- B3.** Να αποδείξετε ότι ο w είναι πραγματικός αριθμός και ότι $-2 \leq w \leq 2$.

Μονάδες 8

- B4.** Να αποδείξετε ότι: $|z - w| = |z|$

Μονάδες 6

ΘΕΜΑ Γ

Δίνεται η συνάρτηση $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, δύο φορές παραγωγίσιμη στο \mathbb{R} , με $f'(0) = f(0) = 0$, η οποία ικανοποιεί τη σχέση:

$$e^x (f'(x) + f''(x) - 1) = f'(x) + x f''(x)$$

για κάθε $x \in \mathbb{R}$.

- Γ1.** Να αποδείξετε ότι: $f(x) = \ln(e^x - x)$, $x \in \mathbb{R}$.

Μονάδες 8

- Γ2.** Να μελετήσετε τη συνάρτηση f ως προς τη μονοτονία και τα ακρότατα.

Μονάδες 3

- Γ3.** Να αποδείξετε ότι η γραφική παράσταση της f έχει ακριβώς δύο σημεία καμπής.

Μονάδες 7

- Γ4.** Να αποδείξετε ότι η εξίσωση $\ln(e^x - x) = \text{συν } x$ έχει ακριβώς μία λύση στο διάστημα $\left(0, \frac{\pi}{2}\right)$.

Μονάδες 7

ΘΕΜΑ Δ

Δίνονται οι συνεχείς συναρτήσεις $f, g : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, οι οποίες για κάθε $x \in \mathbb{R}$ ικανοποιούν τις σχέσεις:

i) $f(x) > 0$ και $g(x) > 0$

ii) $\frac{1-f(x)}{e^{2x}} = \int_0^x \frac{e^{2t}}{g(x+t)} dt$

iii) $\frac{1-g(x)}{e^{2x}} = \int_0^x \frac{e^{2t}}{f(x+t)} dt$

- Δ1.** Να αποδείξετε ότι οι συναρτήσεις f και g είναι παραγωγίσιμες στο \mathbb{R} και ότι $f(x) = g(x)$ για κάθε $x \in \mathbb{R}$.

Μονάδες 9

- Δ2.** Να αποδείξετε ότι: $f(x) = e^x$, $x \in \mathbb{R}$.

Μονάδες 4

- Δ3.** Να υπολογίσετε το όριο: $\lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{\ln f(x)}{f\left(\frac{1}{x}\right)}$.

Μονάδες 5

- Δ4.** Να υπολογίσετε το εμβαδόν του χωρίου που περικλείεται από τη γραφική παράσταση της συνάρτησης

$$F(x) = \int_1^x f(t^2) dt$$

τους άξονες x' και y' και την ευθεία με εξίσωση $x = 1$.

Μονάδες 7

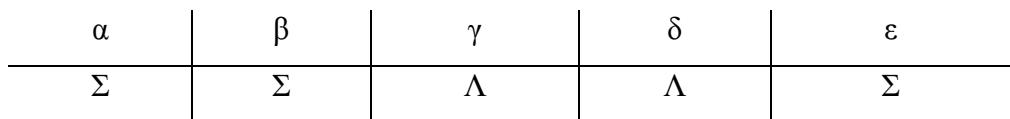
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

A1. Θεωρία (θεώρημα Fermat) σχολικό βιβλίο, σελ. 260-261.

A2. Θεωρία (ορισμός) σχολικό βιβλίο, σελ. 280.

A3.

ΘΕΜΑ Β

B1. Έχουμε από υπόθεση ότι:

$$|z - 3i| + |\bar{z} + 3i| = 2 \quad (1)$$

$$\text{Όμως } |\bar{z} + 3i| = \overline{|\bar{z} + 3i|} = |z - 3i| \quad (2)$$

Οπότε από τις (1) και (2) προκύπτει ότι:

$$|z - 3i| + |z - 3i| = 2 \Leftrightarrow 2|z - 3i| = 2 \Leftrightarrow |z - 3i| = 1 \quad (3).$$

Αν $z = x + yi$ η (3) γράφεται: $|x + (y - 3)i| = 1 \Leftrightarrow x^2 + (y - 3)^2 = 1$

Επομένως ο γεωμετρικός τόπος των εικόνων των z είναι κύκλος με κέντρο το σημείο $K(0, 3)$ και ακτίνα $\rho = 1$.

B2. Από το ερώτημα B1 έχουμε: $|z - 3i| = 1$

$$\text{Οπότε } |z - 3i|^2 = 1 \Leftrightarrow (z - 3i) \cdot \overline{(z - 3i)} = 1 \Leftrightarrow (z - 3i) \cdot (\bar{z} + 3i) = 1 \Leftrightarrow \bar{z} + 3i = \frac{1}{z - 3i}.$$

B3. Σύμφωνα με την προηγούμενη ισότητα ο w γράφεται

$$w = z - 3i + \frac{1}{z - 3i} = z - 3i + \bar{z} + 3i = z + \bar{z} = 2\operatorname{Re}(z) \in R.$$

Όμως από τον γεωμετρικό τόπο των εικόνων των z έχουμε ότι: $x^2 \leq 1 \Leftrightarrow -1 \leq x \leq 1$.

Και επειδή $x = \operatorname{Re}(z)$ προκύπτει ότι: $-1 \leq \operatorname{Re}(z) \leq 1$.

Οπότε: $-2 \leq 2\operatorname{Re}(z) \leq 2$. Άρα $-2 \leq w \leq 2$.

B4. Είναι: $|z - w| = \left| z - z + 3i - \frac{1}{z - 3i} \right| = \left| 3i - \frac{1}{z - 3i} \right| = |3i - \bar{z} - 3i| = |\bar{z}| = |z|.$

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Η δοσμένη σχέση γράφεται:

$$(e^x)' \cdot f'(x) + e^x \cdot f''(x) - (e^x)' = (x \cdot f'(x))' \Leftrightarrow \\ (e^x \cdot f'(x) - e^x)' = (x \cdot f'(x))' \Leftrightarrow e^x \cdot f'(x) - e^x = x \cdot f'(x) + c_1, \quad c_1 \in R$$

$$\text{Για } x = 0 \text{ προκύπτει: } e^0 \cdot f'(0) - e^0 = 0 \cdot f'(0) + c_1$$

και λόγω των δεδομένων αρχικών συνθηκών είναι $c_1 = -1$.

Η τελευταία σχέση έτσι γράφεται:

$$e^x \cdot f'(x) - e^x = x \cdot f'(x) - 1 \Leftrightarrow f'(x)(e^x - x) = e^x - 1 \stackrel{(*)}{\Leftrightarrow} f'(x) = \frac{e^x - 1}{e^x - x} \Leftrightarrow \\ \Leftrightarrow f'(x) = [\ln(e^x - x)]' \Leftrightarrow f(x) = \ln(e^x - x) + c_2.$$

$$\text{Για } x = 0 \text{ προκύπτει } c_2 = 0.$$

$$\text{Έτσι } f(x) = \ln(e^x - x).$$

$$(*) \text{ Αν θέσουμε } h(x) = e^x - x, \quad x \in \mathbb{R}, \text{ είναι: } h'(x) = e^x - 1, \quad x \in \mathbb{R}.$$

$$h'(x) = 0 \Leftrightarrow e^x = 1 \Leftrightarrow e^x = e^0 \stackrel{e^x \downarrow}{\Leftrightarrow} x = 0.$$

$$h'(x) > 0 \Leftrightarrow e^x > 1 \Leftrightarrow e^x > e^0 \stackrel{e^x \uparrow}{\Leftrightarrow} x > 0.$$

$$h'(x) < 0 \Leftrightarrow e^x < 1 \Leftrightarrow e^x < e^0 \stackrel{e^x \uparrow}{\Leftrightarrow} x < 0.$$

x	-∞	0	+∞
h'	-	0	+
h		1	

Έτσι η h έχει ολικό ελάχιστο στη θέση $x = 0$ την τιμή $h(0) = e^0 - 0 = 1$.

Δηλαδή $h(x) \geq 1 > 0$, για κάθε $x \in \mathbb{R}$.

$$\text{Γ2.} \quad \text{Είναι } f'(x) = [\ln(e^x - x)]' = \frac{e^x - 1}{e^x - x}.$$

Λόγω της παρατήρησης (*) του ερωτήματος Γ1 οι ρίζες και το πρόσημο, συνεπώς ο πίνακας μεταβολών της f εξαρτάται μόνον από τις ρίζες και το πρόσημο του αριθμητού $h'(x) = e^x - 1$.

$$\text{Συνεπώς } f'(x) = 0 \Leftrightarrow x = 0.$$

$$f'(x) > 0 \Leftrightarrow x > 0.$$

$$f'(x) < 0 \Leftrightarrow x < 0.$$

Άρα η f είναι: γνησίως φθίνουσα στο $(-\infty, 0]$, γνησίως αύξουσα στο $[0, +\infty)$
και παρουσιάζει ολικό ελάχιστο στη θέση $x = 0$ την τιμή $f(0) = \ln(e^0 - 0) = \ln 1 = 0$.

$$\begin{aligned} \text{Γ3.} \quad \text{Είναι: } f''(x) &= \left(\frac{e^x - 1}{e^x - x} \right)' = \frac{(e^x - 1)'(e^x - x) - (e^x - 1)(e^x - x)'}{(e^x - x)^2} = \\ &= \frac{e^x(e^x - x) - (e^x - 1)(e^x - 1)}{(e^x - x)^2} = \frac{e^x(e^x - x) - (e^x - 1)^2}{(e^x - x)^2} = \\ &= \frac{e^{2x} - xe^x - (e^{2x} - 2e^x + 1)}{(e^x - x)^2} = \frac{(2-x)e^x - 1}{(e^x - x)^2}. \end{aligned}$$

Θέτουμε $\varphi(x) = (2-x)e^x - 1$, $x \in \mathbb{R}$.

Είναι:

$$\begin{aligned} \varphi'(x) &= -e^x + (2-x) \cdot e^x = e^x(1-x) \\ \varphi'(x) &= 0 \Leftrightarrow x = 1 \\ \varphi'(x) &> 0 \Leftrightarrow x < 1 \\ \varphi'(x) &< 0 \Leftrightarrow x > 1 \end{aligned}$$

x	$-\infty$	1	$+\infty$
Φ'	+	0	-
Φ		e - 1	

Προκύπτει ότι η φ είναι γνησίως αύξουσα στο $(-\infty, 1]$, γνησίως φθίνουσα στο $[1, +\infty)$ και έχει ολικό μέγιστο $\varphi(1) = e - 1 > 0$.

Βρίσκουμε τώρα τα όρια της φ στα $-\infty, +\infty$:

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} \varphi(x) = \lim_{x \rightarrow +\infty} [(2-x) \cdot e^x - 1] = -\infty$$

$$\lim_{x \rightarrow -\infty} (2-x) \cdot e^x = \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{2-x}{e^{-x}} = \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{(2-x)'}{(e^{-x})'} = \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{-1}{-e^{-x}} = \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{-1}{e^{-x}} = 0$$

$$\text{Έτσι } \lim_{x \rightarrow -\infty} \varphi(x) = -1.$$

Λόγω της συνέχειας και της μονοτονίας της φ είναι

$$\varphi((-\infty, 1]) = \left(\lim_{x \rightarrow -\infty} \varphi(x), \varphi(1) \right] = (-1, e-1].$$

$$\varphi([1, +\infty)) = \left(\lim_{x \rightarrow +\infty} \varphi(x), \varphi(1) \right] = (-\infty, e-1].$$

Παρατηρούμε ότι:

- $0 \in \varphi((-\infty, 1])$ άρα υπάρχει $x_1 \in (-\infty, 1]$ ώστε $\varphi(x_1) = 0$.

Εν τω μεταξύ η φ είναι γνησίως αύξουσα, άρα εκατέρωθεν του x_1 αλλάζει πρόσημο. Διότι με $x < x_1$ είναι $\varphi(x) < \varphi(x_1) \Leftrightarrow \varphi(x) < 0$

Ενώ με $x > x_1$ είναι $\varphi(x) > \varphi(x_1) \Leftrightarrow \varphi(x) > 0$.

Έτσι ισοδύναμα (επειδή $(e^x - x)^2 > 0$ για κάθε $x \in \mathbb{R}$) η f'' έχει μία μόνο

ρίζα στο $(-\infty, 1]$, εκατέρωθεν της οποίας αλλάζει πρόσημο.

- Όμοια τώρα $0 \in \varphi([1, +\infty))$ άρα υπάρχει $x_2 \in [1, +\infty)$, ώστε $\varphi(x_2) = 0$. Εν τω μεταξύ η φ είναι γνησίως φθίνουσα άρα εκατέρωθεν του x_2 αλλάζει πρόσημο. Διότι με $1 < x < x_2$ είναι $\varphi(x) > \varphi(x_2) \Leftrightarrow \varphi(x) > 0$

Ενώ με $x > x_2$ είναι $\varphi(x) < \varphi(x_2) \Leftrightarrow \varphi(x) < 0$.

Έτσι η f'' έχει επίσης μία μόνο ρίζα x_2 στο $[1, +\infty)$, εκατέρωθεν της οποίας αλλάζει πρόσημο. Άρα τελικά, η f έχει ακριβώς δύο σημεία καμπής στις θέσεις x_1, x_2 .

Γ4. Θέτουμε $g(x) = \ln(e^x - x) - \sigma v x = f(x) - \sigma v x$, $x \in \mathbb{R}$.

- Υπαρξη : Η g είναι συνεχής ως διαφορά συνεχών στο \mathbb{R} , άρα και στο $\left[0, \frac{\pi}{2}\right]$.

Είναι $g(0) = f(0) - \sigma v(0) = -1 < 0$

$$g\left(\frac{\pi}{2}\right) = f\left(\frac{\pi}{2}\right) - \sigma v \frac{\pi}{2} = f\left(\frac{\pi}{2}\right).$$

Όμως $f \uparrow$ στο $[0, +\infty)$, άρα είναι $\frac{\pi}{2} > 0 \Rightarrow f\left(\frac{\pi}{2}\right) > f(0) \Rightarrow f\left(\frac{\pi}{2}\right) > 0$.

Έτσι $g(0) \cdot g\left(\frac{\pi}{2}\right) < 0$, οπότε λόγω του Θ. Bolzano η g έχει μία ρίζα στο διάστημα $\left(0, \frac{\pi}{2}\right)$.

- Μοναδικότητα:

Θα δείξουμε ότι η g είναι γνησίως αύξουσα στο $\left[0, \frac{\pi}{2}\right]$, οπότε η ρίζα θα είναι μοναδική.

Έστω $x_1, x_2 \in \left[0, \frac{\pi}{2}\right]$ με $x_1 < x_2$ τότε

$$f(x_1) < f(x_2) \text{ διότι } f \uparrow \text{ στο } [0, +\infty)$$

$$\text{συν } x_1 > \text{συν } x_2 \text{ διότι } \text{συν } x \downarrow \text{ στο } \left[0, \frac{\pi}{2}\right]$$

$$\text{Άρα } -\text{συν } x_1 < -\text{συν } x_2.$$

$$\text{Έτσι όμως } f(x_2) - \text{συν } x_1 < f(x_2) - \text{συν } x_2, \text{ άρα } g(x_1) < g(x_2).$$

$$\text{Άρα } g \text{ γνησίως αύξουσα στο } \left[0, \frac{\pi}{2}\right].$$

Παρατήρηση (2ος τρόπος για τη μονοτονία):

Η μονοτονία της g στο $[0, \pi/2]$ μπορεί να προκύψει και ως εξής: $g'(x) = f'(x) + \eta x$.

Όμως $f'(x) > 0$, για κάθε $x \in (0, +\infty)$ άρα και για κάθε $x \in (0, \pi/2)$,

ενώ επίσης $\eta x > 0$ για κάθε $x \in (0, \pi/2)$.

Άρα $g'(x) > 0$ για κάθε $x \in (0, \pi/2)$ και επομένως g γνησίως αύξουσα στο $[0, \pi/2]$.

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Έχουμε ότι:

$$\frac{1-f(x)}{e^{2x}} = \int_0^{-x} \frac{e^{2t}}{g(x+t)} dt$$

Θέτουμε: $x+t=u \Leftrightarrow t=u-x$. Οπότε: $dt=du$.

Ακόμη για $t=0$ έχουμε $u=x$ και για $t=-x$ έχουμε $u=0$.

Επομένως:

$$\frac{1-f(x)}{e^{2x}} = \int_x^0 \frac{e^{2u-2x}}{g(u)} du = \int_x^0 e^{-2x} \frac{e^{2u}}{g(u)} du = e^{-2x} \int_x^0 \frac{e^{2u}}{g(u)} du \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow 1-f(x) = -e^{2x} e^{-2x} \int_0^x \frac{e^{2u}}{g(u)} du \Leftrightarrow 1-f(x) = -\int_0^x \frac{e^{2u}}{g(u)} du$$

$$\text{Άρα } f(x) = 1 + \int_0^x \frac{e^{2u}}{g(u)} du \quad (1)$$

Με ανάλογο τρόπο προκύπτει ότι:

$$g(x) = 1 + \int_0^x \frac{e^{2u}}{f(u)} du \quad (2)$$

Επειδή οι συναρτήσεις $\frac{e^{2u}}{g(u)}$ και $\frac{e^{2u}}{f(u)}$ είναι συνεχείς στο $[0, x]$ με $x \in \mathbb{R}$ συμπεραίνουμε ότι οι συναρτήσεις $\int_0^x \frac{e^{2u}}{g(u)} du$ και $\int_0^x \frac{e^{2u}}{f(u)} du$ είναι παραγωγίσιμες στο \mathbb{R} , επομένως και οι συναρτήσεις f και g είναι παραγωγίσιμες στο \mathbb{R} .

$$f'(x) = \frac{e^{2x}}{g(x)} \quad \text{και} \quad g'(x) = \frac{e^{2x}}{f(x)}$$

$$\text{οπότε } f'(x)g(x) = e^{2x} \quad \text{και} \quad g'(x)f(x) = e^{2x}$$

άρα

$$f'(x)g(x) = g'(x)f(x) \Leftrightarrow f'(x)g(x) - g'(x)f(x) = 0 \stackrel{g(x) > 0}{\Rightarrow}$$

$$\Leftrightarrow \frac{f'(x)g(x) - g'(x)f(x)}{g^2(x)} = 0 \Leftrightarrow \left(\frac{f(x)}{g(x)} \right)' = 0.$$

$$\text{Από την τελευταία προκύπτει ότι: } \frac{f(x)}{g(x)} = c$$

$$\text{και επειδή } f(0) = g(0) \stackrel{(1)\&(2)}{=} 1, \text{ θα είναι } c = 1.$$

$$\text{Άρα } f(x) = g(x).$$

Δ2. Επειδή είναι:

$$f'(x) = \frac{e^{2x}}{f(x)} \Leftrightarrow (\text{Ερώτημα } \Delta 1)$$

$$f'(x)f(x) = e^{2x} \Leftrightarrow 2f'(x)f(x) = 2e^{2x} \Leftrightarrow (f^2(x))' = (e^{2x})'$$

Σύμφωνα με γνωστό θεώρημα (συνέπεια του Θ.Μ.Τ.) έχουμε:

$$f^2(x) = e^{2x} + c$$

Όμως $f(0) = 1$, οπότε $c = 0$.

$$\text{Άρα } f^2(x) = e^{2x} \Leftrightarrow [f(x)]^2 = [e^x]^2 \Leftrightarrow |f(x)| = e^x$$

Και επειδή $f(x) > 0$, προκύπτει ότι $f(x) = e^x$.

Δ3. Είναι

$$\lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{\ln f(x)}{f\left(\frac{1}{x}\right)} = \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{\ln e^x}{e^{\frac{1}{x}}} = \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{x}{e^{\frac{1}{x}}} = \lim_{x \rightarrow 0^+} \left(x \cdot e^{-\frac{1}{x}} \right) = \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{e^{-\frac{1}{x}}}{\frac{1}{x}} = (+\infty) \quad (\text{De L'Hospital}) (*)$$

$$\lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{e^{\frac{-1}{x}} \cdot \left(\frac{1}{x^2} \right)}{\left(-\frac{1}{x^2} \right)} = - \lim_{x \rightarrow 0^+} e^{\frac{-1}{x}} = -\infty.$$

$$(*) : \text{Θέτοντας } \frac{1}{x} = y \text{ οπότε το } \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{e^{-\frac{1}{x}}}{\frac{1}{x}} = \lim_{y \rightarrow +\infty} \frac{e^{-y}}{y} : \frac{+\infty}{-\infty}.$$

Δ4. Είναι $F'(x) = f(x^2) > 0$. Άρα $\eta F \uparrow$ στο $[0, 1]$.

Άρα για $0 \leq x \leq 1$ θα είναι $F(x) \leq F(1)$ και επειδή $F(1) = 0$, προκύπτει ότι $F(x) \leq 0 \forall x \in [0, 1]$.

Επομένως $\forall x \in [0, 1]$, θα είναι:

$$E = - \int_0^1 F(x) dx = - \int_0^1 x' F(x) dx = - \left[xF(x) \right]_0^1 + \int_0^1 x F'(x) dx =$$

$$= -F(1) + \int_0^1 x \left(\int_1^x f(t^2) dt \right)' dx = \int_0^1 x f(x^2) dx =$$

$$= \int_0^1 x e^{x^2} dx = \frac{1}{2} \int_0^1 2x e^{x^2} dx =$$

$$= \frac{1}{2} \int_0^1 (e^{x^2})' dx = \frac{1}{2} \left[e^{x^2} \right]_0^1 = \frac{1}{2} (e - 1) \tau. \mu.$$